

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

બાળુ સોનબા શિંદે

વિરુદ્ધ

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય

૬ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૨

[યુ. સી. બેનર્જી અને બી. એન. અગ્રવાલ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ઈન્ડિયન પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ – કલમ ૩૦૨ – હત્યા –
પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા – એકમાત્ર સાક્ષી પર આધાર રાખીને નીચલી અદાલતો
દ્વારા દોષસિદ્ધિ – અપીલ પર – ઠેરવવામાં આવ્યું: કેસની હકીકતોમાં સાક્ષી
વિશ્વસનીય નથી અને પરિસ્થિતિઓની શૃંખલા પૂર્ણ નથી – આરોપી શંકાના
લાભ માટે હકદાર છે – તેથી નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવે છે.

ક્રિમિનલ ટ્રાયલ – હોસ્ટાઈલ સાક્ષી – પુરાવો – વિશ્વસનીયતા –
ઠેરવવામાં આવ્યું: સંપૂર્ણપણે નકારી શકાય નહીં – પરંતુ તેનું બારીકાઈથી

પરીક્ષણ કરવું જરૂરી છે.

પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા – સ્વીકાર્યતા – તે અંગે અદાલતોની ભૂમિકા – ચર્ચા કરવામાં આવી.

ભારતનું સંવિધાન, ૧૯૫૦ – અનુચ્છેદ ૧૩૬ – ખાસ પરવાનગી અધિકારક્ષેત્ર – પુરાવાનું મૂલ્યાંકન – ઠેરવવામાં આવ્યું: સામાન્ય રીતે અનુમતિપાત્ર નથી – પરંતુ જ્યાં પુરાવાના મૂલ્યાંકનમાં ખામી હોય અને અન્યાયમાં પરિણમતા પૂર્વગ્રહની સંભાવના હોય ત્યાં તે અનુમતિપાત્ર છે.

અરજદાર આરોપી પર તેના ભાઈને ફુલાડીનો ઘા મારીને હત્યા કરવા બદલ કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો. ફરિયાદપક્ષે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૪ અને સાક્ષી નં. ૫ (ફરિયાદી) ના પુરાવા પર આધાર રાખ્યો હતો. સાક્ષી નં. ૫ એ ફરિયાદમાં આરોપી અને મૃતક વચ્ચેની લડાઈ જોઈ હોવાનો અહેવાલ આપ્યો હતો અને ફરિયાદ પર પોતાના અંગૂઠાનું નિશાન કર્યું હતું. ટ્રાયલ દરમિયાન તેણીએ અંગૂઠાનું નિશાન કર્યાનું સ્વીકાર્યું હોવા છતાં તેણી ઘટનાની નજરે જોનાર સાક્ષી હોવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને તેથી તેને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવી હતી. ટ્રાયલ કોર્ટે સાક્ષી નં. ૪ ના પુરાવા પર આધાર રાખીને અરજદારને ઇ.પી.કો. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા હતા. હાઈકોર્ટમાં અપીલમાં દોષસિદ્ધિ બહાલ રાખવામાં આવી હતી. તેથી આ અપીલ.

અપીલ મંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠેરવ્યું: ૧.૧ હાઇકોર્ટ દ્વારા પુષ્ટિ થયેલ દોષસિદ્ધિ રદ કરવામાં આવે છે. સાક્ષી નં. ૪ નો પુરાવો સ્વીકારી શકાય નહીં અને સામગ્રીની ઉપલબ્ધતાને ધ્યાનમાં લેતાં ફરિયાદપક્ષની સફળતા શંકાસ્પદ બને છે. સ્વીકૃત રીતે, કોઈ સીધો પુરાવો નથી અને સમગ્ર ફરિયાદપક્ષ પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા પર આધારિત છે. જો પરિસ્થિતિઓની શૃંખલા તૂટી જાય અને તેમાં ખાલીપો રહી જાય, તો આરોપી શંકાના લાભ માટે હકદાર છે તેમ કહ્યા વિના રહી શકાય નહીં.

૧.૨ વર્તમાન કેસમાં સંજોગોની શૃંખલામાં ખાલીપો હતો તે પાસાને હાઇકોર્ટે સંપૂર્ણપણે અવગણ્યો છે અને આ બાબત કેસના મૂળ સુધી જાય છે અને પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા સંબંધિત મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનું પાલન ન કરવાના કારણે ખરેખર ન્યાયનો ભંગ થયો છે જે આ કોર્ટના હસ્તક્ષેપની માંગ કરે છે.

એમ. જી. અગ્રવાલ અને અન્ય વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, એ.આઈ.આર. (૧૯૬૩) એસ.સી. ૨૦૦ – અનુસરવામાં આવ્યું.

હનુમંત ગોવિંદ નરગુન્દકર અને અન્ય વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૫૨ એસ.સી. ૩૪૩; પવન કુમાર વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય, (૨૦૦૧) ૩ એસ.સી.સી. ૬૨૮ અને સુદામા પાંડે અને અન્ય વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, (૨૦૦૨) ૧ એસ.સી.સી. ૬૭૯ – આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૨. એ સાચું છે કે સાક્ષીને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવા માત્રથી પુરાવો આપોઆપ નકારી શકાતો નથી – પુરાવાનો જે ભાગ પક્ષકારો માટે ફાયદાકારક હોય તેનો લાભ લઈ શકાય છે – પરંતુ જે અદાલત સમક્ષ આવો વિશ્વાસ

મૂકવામાં આવે છે તેણે આવા સ્વીકારમાં અત્યંત સાવચેત અને સતર્ક રહેવું પડશે.

ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ રમેશ પ્રસાદ મિશ્રા અને અન્ય, (૧૯૯૬) ૧૦ એસ.સી.સી. ૩૬૦ – આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૩. સામાન્ય સંજોગોમાં બાબતની વિચારણા કરતી વખતે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પુરાવાનું વિશ્લેષણ અથવા મૂલ્યાંકન થવું જોઈએ નહીં પરંતુ એ નોંધવું ઉચિત છે કે જો આ કોર્ટને હાઈકોર્ટ દ્વારા પુરાવાના મૂલ્યાંકનમાં કોઈ ખામી જણાય અને જો આરોપીને પૂર્વગ્રહ સહન થવાની સંભાવના હોય જેના પરિણામે ન્યાયનો ભંગ થતો હોય, તો વર્તમાન સમયનો ન્યાયલક્ષી અભિગમ આ કોર્ટને ન્યાયના હિતમાં આવા મૂલ્યાંકનની શુદ્ધતા ચકાસવા માટે જરૂરી વિગતોમાં ઊંડા ઉતરવા પ્રેરિત કરશે.

ક્રિમિનલ અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૫૦/૨૦૦૦.

બોમ્બે હાઈકોર્ટ દ્વારા ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૫૧/૮૫ (૧૯૮૭) માં તારીખ ૧૮.૧.૨૦૦૦ ના રોજ આપેલ ચુકાદા અને હુકમ સામે.

અપીલકર્તા તરફથી: સંજય કે. વિસેન, એ. એસ. ભસ્મે અને મનોજ કે. મિશ્રા.

સામાવાળા તરફથી: એ. પી. માયી, એસ. એસ. શિંદે અને વી. એન. રઘુપતિ.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ બેનર્જી દ્વારા આપવામાં આવેલ.

એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે બે ભાઈઓ શંકર અને બાળુ વચ્ચે કૌટુંબિક મિલકત બાબતે સ્વીકૃત રીતે કેટલાક મતભેદો અને વિવાદો હતા પરંતુ પાછળથી તે વિવાદો સ્વીકૃત રીતે ઉકેલાઈ ગયા હતા અને ભાઈઓ વચ્ચે ભાગલાનો દસ્તાવેજ કરવામાં આવ્યો હતો. જોકે તેના અનુસંધાનમાં જ શંકર પોતાની જમીનના હિસ્સા પર વાડ કરી રહ્યો હતો ત્યારે તેના ભાઈ બાળુ દ્વારા તેના પર નિર્દયતાથી કુહાડી વડે હુમલો કરવામાં આવ્યો હોવાનું કહેવાય છે. હાઈકોર્ટ દ્વારા દોષસિદ્ધિ અને સજાની પુષ્ટિ સામે હાલમાં વિચારણા હેઠળની અપીલમાં ફરિયાદપક્ષનું સંસ્કરણ એવું દર્શાવે છે કે કલ્પના કરતાં સત્ય વધુ વિચિત્ર હોય છે, ખાસ કરીને લોહીના સંબંધોની સંડોવણીના કારણે.

ફરિયાદપક્ષનો કેસ એ આધારે આગળ વધે છે કે તારીખ ૮ જુલાઈ, ૧૯૮૪ ના રોજ જ્યારે શંકર પોતાના પ્લોટની આસપાસ વાડ કરી રહ્યો હતો ત્યારે તેના પર કુહાડી વડે ફૂર હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો જેના પરિણામે તેનું મૃત્યુ થયું હતું. ફરિયાદપક્ષનો ચોક્કસ કેસ રહ્યો છે કે કુહાડીનો ઘા નાના ભાઈ બાળુ દ્વારા મારવામાં આવ્યો હતો અને પોતાના કેસના સમર્થનમાં તેણે બે મહત્વપૂર્ણ સાક્ષીઓને સાક્ષીના પાંજરામાં રજૂ કર્યા – જેમાંથી એકને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવી હતી કારણ કે પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં દર્શાવેલ કેસ સંપૂર્ણપણે વિરોધાભાસી બન્યો હતો. અન્ય સાક્ષી બંને ભાઈઓનો સંબંધી હોવા છતાં સ્વતંત્ર સાક્ષી હોવાનું કહેવાય છે. આ ચોક્કસ સાક્ષી (સાક્ષી નં. ૪) એ

બીજા ભાઈ પર જવાબદારી ઢોળતી વખતે અમુક સંજોગોનો આશરો લીધો હતો જેણે તેને હત્યારાની ઓળખ અંગે જુબાની આપવા પ્રેરિત કર્યો હતો. તેની વિગતો આ પછી તરત જ હાથ ધરવામાં આવશે, પરંતુ તેમ કરતાં પહેલાં પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાની સ્વીકાર્યતા અને તે સંદર્ભે અદાલતોની ભૂમિકા અંગે ક્રિમિનલ ન્યાયશાસ્ત્રમાં સુસ્થાપિત નિયમ નોંધી લેવો અનુકૂળ રહેશે:

આશરે પાંચ દાયકા પહેલાં આ દિશામાં આ કોર્ટના ચુકાદામાં આપવામાં આવેલ સાવચેતીનો શબ્દ આજે પણ એક સ્વીકાર્ય માર્ગદર્શક તરીકે ઊભો છે. આ કોર્ટે હનુમંત ગોવિંદ નરગુન્દકર અને અન્ય વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય, એ.આઈ.આર. (૧૯૫૨) એસ.સી. ૩૪૩ માં જણાવ્યું હતું:

"એ ચાદ રાખવું સારું છે કે જે કેસોમાં પુરાવા પરિસ્થિતિજન્ય પ્રકૃતિના હોય છે, તેમાં જે સંજોગોમાંથી દોષિત હોવાનો નિષ્કર્ષ કાઢવાનો હોય તે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ સંપૂર્ણપણે સ્થાપિત થયેલા હોવા જોઈએ, અને આ રીતે સ્થાપિત તમામ હકીકતો માત્ર આરોપીના દોષની પૂર્વધારણા સાથે જ સુસંગત હોવી જોઈએ. વળી, સંજોગો નિર્ણાયક પ્રકૃતિ અને વલણ ધરાવતા હોવા જોઈએ અને તે સાબિત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત એક સિવાયની અન્ય દરેક પૂર્વધારણાને બાકાત રાખે તેવા હોવા જોઈએ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પુરાવાની શૃંખલા એટલી પૂર્ણ હોવી જોઈએ કે આરોપીની નિર્દોષતા સાથે સુસંગત એવા નિષ્કર્ષ માટે કોઈ વાજબી આધાર ન રહે અને તે એવું દર્શાવતી હોવી જોઈએ કે તમામ માનવીય

સંભાવનાઓની મર્યાદામાં આ કૃત્ય આરોપી દ્વારા જ કરવામાં આવ્યું હોવું જોઈએ."

ત્યારબાદ, આ કોર્ટની બંધારણીય બેંચે એમ. જી. અગ્રવાલ અને અન્ય વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, એ.આઈ.આર. (૧૯૬૩) એસ.સી. ૨૦૦ માં સમાન સૂરમાં અને કોઈપણ વિરોધાભાસી સૂર વિના નીચે નોંધેલ રીતે અત્યંત સ્પષ્ટતા સાથે કાયદો જણાવ્યો હતો:

"ક્રિમિનલ ન્યાયશાસ્ત્રમાં એ એક સુસ્થાપિત નિયમ છે કે પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાને વાજબી રીતે આરોપી વ્યક્તિની દોષસિદ્ધિનો આધાર બનાવી શકાય છે જો તે એવા પ્રકારના હોય કે જે આરોપીની નિર્દોષતા સાથે સંપૂર્ણપણે અસંગત હોય અને માત્ર તેના દોષ સાથે જ સુસંગત હોય. જો કેસમાં સાબિત થયેલા સંજોગો આરોપીની નિર્દોષતા અથવા તેના દોષ બંને સાથે સુસંગત હોય, તો આરોપી શંકાના લાભ માટે હકદાર બને છે. આ સ્થિતિ અંગે કોઈ શંકા કે વિવાદ નથી. પરંતુ આ સિદ્ધાંત લાગુ કરવામાં, એક તરફ જેને પ્રાથમિક અથવા મૂળભૂત હકીકતો કહી શકાય અને બીજી તરફ તેમાંથી કાઢવાના તારણો વચ્ચે તફાવત કરવો જરૂરી છે. મૂળભૂત અથવા પ્રાથમિક હકીકતોની સાબિતીના સંબંધમાં કોર્ટે સામાન્ય રીતે પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવું પડે છે, અને આ મૂળભૂત અથવા પ્રાથમિક હકીકતોની સાબિતીના સંબંધમાં પુરાવાના મૂલ્યાંકનમાં શંકાના લાભના સિદ્ધાંતને લાગુ કરવા માટે કોઈ અવકાશ નથી. કોર્ટ પુરાવા ધ્યાને લે છે

અને નક્કી કરે છે કે તે પુરાવા ચોક્કસ હકીકત સાબિત કરે છે કે નહીં. જ્યારે એવું ઠેરવવામાં આવે કે અમુક હકીકત સાબિત થઈ છે, ત્યારે પ્રશ્ન એ ઊભો થાય છે કે શું તે હકીકત આરોપી વ્યક્તિના દોષ તરફ દોરી જાય છે કે નહીં, અને સમસ્યાના આ પાસા સાથે કામ કરતી વખતે શંકાના લાભનો સિદ્ધાંત લાગુ પડશે અને દોષનું તારણ માત્ર ત્યારે જ કાઢી શકાય જો સાબિત થયેલી હકીકત આરોપીની નિર્દોષતા સાથે સંપૂર્ણપણે અસંગત હોય અને માત્ર તેના દોષ સાથે જ સુસંગત હોય."

પવન કુમાર વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય, (૨૦૦૧) ૩ એસ.સી.સી. ૬૨૮ માં આ કોર્ટનો સમાન અભિપ્રાય છે જેમાં અમારામાંથી એક (યુ. સી. બેનર્જી, ન્યાયમૂર્તિ) પક્ષકાર હતા. કોર્ટનો અભિપ્રાય નીચે મુજબ છે:

"આકસ્મિક રીતે, પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાના આધારે ફરિયાદપક્ષની સફળતા ઘટનાઓની સંપૂર્ણ શૃંખલાની ઉપલબ્ધતા પર નિર્ભર રહેશે જેથી એવા નિષ્કર્ષ માટે કોઈ શંકા ન રહે કે આ કૃત્ય આરોપી વ્યક્તિ દ્વારા જ કરવામાં આવ્યું હોવું જોઈએ. જ્યારે, જોકે, એ સાચું છે કે જ્યાં સુધી ફરિયાદપક્ષનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી ઘટનાઓની શૃંખલામાં કોઈ કડીઓ ખૂટતી હોવી જોઈએ નહીં, પરંતુ એવું નથી કે દરેક કડી પુરાવાની સપાટી પર દેખાવી જ જોઈએ, કારણ કે આમાંની કેટલીક કડીઓ સાબિત થયેલી હકીકતો પરથી માત્ર અનુમાનિત પણ હોઈ શકે છે. કોઈપણ નિર્ણાયક પુરાવા વિના માત્ર મજબૂત શંકાના સંજોગો દોષસિદ્ધિને વાજબી ઠેરવવા

માટે પૂરતા નથી અને આ સ્કોર પર પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં ખૂબ કાળજી લેવી આવશ્યક છે. ગમે તે સંજોગોમાં, બે અનુમાનોની ઉપલબ્ધતા પર આરોપીની તરફેણવાળા અનુમાનને સ્વીકારવું આવશ્યક છે અને આ બાબતે કાયદો સુસ્થાપિત છે, તેથી ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ અશોક કુમાર શ્રીવાસ્તવ, એ.આઈ.આર. (૧૯૯૨) એસ.સી. ૮૪૦ ના કેસમાં આ કોર્ટેના અવલોકનો નોંધવા સિવાય અમારે તે અંગે વધુ વિગતવાર જવાની જરૂર નથી, જેમાં આ કોર્ટે અહેવાલના ફક્ત ૯ માં અવલોકન કર્યું હતું:-

'આ કોર્ટે અસંખ્ય વખત અવલોકન કર્યું છે કે પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરતી વખતે કોર્ટે ખૂબ જ સાવચેત અભિગમ અપનાવવો જોઈએ અને માત્ર ત્યારે જ દોષસિદ્ધિ નોંધવી જોઈએ જો શંખલાની તમામ કડીઓ આરોપીના દોષ તરફ નિર્દેશ કરતી પૂર્ણ હોય અને નિર્દોષતાની દરેક પૂર્વધારણા પુરાવા પર નકારી શકાય તેવી હોય. પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં ખૂબ કાળજી લેવી આવશ્યક છે અને જો આધાર રાખવામાં આવેલ પુરાવો વાજબી રીતે બે તારણો કાઢી શકે તેવો હોય, તો આરોપીની તરફેણવાળો સ્વીકારવો જોઈએ. આધાર રાખવામાં આવેલ સંજોગો સંપૂર્ણપણે સ્થાપિત થયેલા હોવા જોઈએ અને આ રીતે સ્થાપિત તમામ હકીકતોની સંચિત અસર માત્ર દોષની પૂર્વધારણા સાથે સુસંગત હોવી જોઈએ. પરંતુ આનો અર્થ એ નથી કે ફરિયાદપક્ષે આરોપી દ્વારા રજૂ કરાયેલી ગમે તેવી કાલ્પનિક અને દૂરની દરેક પૂર્વધારણાનો સામનો કરવો

જ જોઈએ. તેમજ તેનો અર્થ એવો પણ નથી કે સહેજ શંકા પર ફરિયાદપક્ષના પુરાવાને ફગાવી દેવો જોઈએ કારણ કે કાયદો માત્ર ત્યારે જ પુરાવાને નકારવાની મંજૂરી આપે છે જો શંકા વાજબી હોય અને અન્યથા નહીં.'

મુદ્દાનું બીજું પાસું એ છે કે રેકૉર્ડ પરનો પુરાવો, જેને પરિસ્થિતિજન્ય ગણવામાં આવે છે, તેણે એવા ગુનાહિત તથ્યો અને સંજોગો પરથી દોષના અનુમાનને વાજબી ઠેરવવો જોઈએ જે આરોપીની નિર્દોષતા અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિના દોષ સાથે અસંગત હોય. બલવિંદર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય, એ.આઈ.આર. (૧૯૮૭) એસ.સી. ૩૫૦ ના કેસમાં આ કોર્ટના અવલોકનો ઉપરોક્ત બાબતને સમર્થન આપે છે."

સુદામા પાંડે અને અન્ય વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, (૨૦૦૨) ૧ એસ.સી.સી. ૬૭૯ માં આ કોર્ટના વધુ તાજેતરના નિર્ણયમાં ઉપર નોંધ્યા મુજબનો કાયદો સમાન અસરમાં ખૂબ જ સુંદર રીતે વ્યક્ત થયો છે. આ બાબતમાં ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોને સમજવા માટે હવે હકીકતલક્ષી વિગતો તરફ ધ્યાન દોરવાનો સમય આવી ગયો છે: તારીખ ૮ જુલાઈ, ૧૯૮૪ ના રોજ સવારે આશરે ૧૦ વાગ્યે ખેતરમાં મૃતક શંકર પર તેના પોતાના ભાઈ બાળુ દ્વારા હુમલો કરવામાં આવ્યો હોવાનું કહેવાય છે, જ્યાં મૃતક શંકર પોતાના જમીનના પ્લોટ પર વાડ બનાવવાનું કામ કરી રહ્યો હતો. બાળુએ મૃતકને કુહાડી વડે માર્યો હોવાનું કહેવાય છે જે તેના ઘર નજીકથી લોહીના ડાઘાવાળી મળી આવી છે અને જે ફોરેન્સિક તપાસ પછી મૃતક શંકરના લોહીના જૂથ જેવી જ હોવાનું જણાયું હતું.

સાક્ષી નં. ૪ ધારુ પરનો આધાર સંપૂર્ણ રહ્યો છે કારણ કે ફરિયાદી સાક્ષી નં. ૫ બેબીએ સાક્ષીના પાંજરામાં અલગ વાર્તા કહી હતી અને પરિણામે સાક્ષી નં. ૫ બેબીને હોસ્ટાઈલ સાક્ષી જાહેર કરવામાં આવી હતી. નોંધપાત્ર રીતે, ટ્રાયલ કોર્ટે સાક્ષી નં. ૪ ધારુ પર ખૂબ જ મજબૂત આધાર રાખ્યો હતો અને આરોપીને કલમ ૩૦૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવીને આજીવન કેદની સજા ફટકારી હતી. હાઈકોર્ટ સમક્ષ કરવામાં આવેલી અપીલથી કોઈ ફાયદો થયો નહીં અને તે ફગાવી દેવામાં આવી અને તેથી બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૩૬ હેઠળ ખાસ પરવાનગી અરજી દાખલ કરવામાં આવી અને ત્યારબાદ આ કોર્ટ દ્વારા પરવાનગી આપવામાં આવી. ચાલો આપણે સાક્ષી નં. ૪ ધારુના પુરાવાનું થોડી વધુ વિગતે વિશ્લેષણ કરીએ. આકસ્મિક રીતે એ નોંધવું જોઈએ કે સામાન્ય સંજોગોમાં આ બાબતની વિચારણા કરતી વખતે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પુરાવાનું વિશ્લેષણ અથવા મૂલ્યાંકન થવું જોઈએ નહીં પરંતુ એ નોંધવું ઉચિત છે કે જો આ કોર્ટને હાઈકોર્ટ દ્વારા પુરાવાના મૂલ્યાંકનમાં કોઈ ખામી જણાય અને જો આરોપીને પૂર્વગ્રહ થવાની સંભાવના હોય જેના પરિણામે ન્યાયનો ભંગ થતો હોય, તો વર્તમાન સમયનો ન્યાયલક્ષી અભિગમ આ કોર્ટને ન્યાયના હિતમાં આવા મૂલ્યાંકનની શુદ્ધતા ચકાસવા માટે જરૂરી વિગતોમાં જવાની પ્રેરણા આપે છે – આ સ્કોર પર કાયદો એટલો સુસ્થાપિત છે કે અમારે તેના પર વધુ વિગતવાર ચર્ચા કરવાની જરૂર નથી.

સાક્ષી નં. ૪ ધારુના પુરાવા તરફ ધ્યાન આપતાં, મહત્વનો ભાગ નીચે મુજબ નોંધાયેલ છે:

"વર્ષ ૧૯૮૫ ના છેલ્લા વૈશાખ મહિનામાં મૃતક શંકર અને આરોપી બાળુ વચ્ચે પારિવારિક જમીનોના ભાગલા થયા હતા. ભાગલા પહેલાં મૃતક શંકરને પારિવારિક જમીનોમાંથી કોઈ આવક મળતી નહોતી, તેથી તે અન્ય સ્થળે કામ કરતો હતો. ભાગલા સમયે ચાંભારબુવા જમીનના ભાગલા કરવામાં આવ્યા હતા અને મૃતક શંકર તથા આરોપી બાળુને અડધો-અડધો હિસ્સો ફાળવવામાં આવ્યો હતો. ચાંભારબુવા ખાતેની જમીનનું વિભાજન કરતી વખતે બંને હિસ્સાઓ વચ્ચે હળના નિશાન સાથે વિભાજન રેખા બનાવવામાં આવી હતી. ઘટના સમયે રવિવાર હતો. આ ઘટના એક થી સવા વર્ષ પહેલાં બની હતી. તે દિવસે સવારે આશરે ૧૦.૦૦ વાગ્યે હું મારા ઘરેથી મારા ખેતરે જતો હતો. મારી જમીન તરફ જતો રસ્તો ચાંભારબુવા જમીનની બાજુમાંથી પસાર થતો હતો. ચાલતાં જતાં હું ચાંભારબુવાની જમીન પાસે પહોંચ્યો. તે સમયે મેં આરોપી બાળુ અને મૃતક શંકર વચ્ચે ચાંભારબુવાની જમીનમાં બોલાચાલી થતી જોઈ. તે સમયે મૃતક શંકર પોતાની જમીન અને આરોપી બાળુની જમીનની સરહદ રેખા પર ઝાડીઓ વાવી રહ્યો હતો. હું તેમની પાસે ગયો અને તેમને ઝઘડો ન કરવા સલાહ આપી. પછી હું મારી જમીન તરફ જવા લાગ્યો. મેં ઘણું અંતર કાપ્યું, તે સમયે મેં ચાંભારબુવાની જમીન તરફથી શોરબકોર સાંભળ્યો. તે સોનબા શિંદેની પુત્રી બેબીની ચીસ હતી. તે બૂમો પાડતી હતી, 'મેલા, મેલા'. તેની ચીસ સાંભળીને હું પાછો આવ્યો અને ચાંભારબુવા જમીનમાં ગયો. હું મૃતક શંકર પાસે ગયો.

તે સમયે મને આસપાસમાં આરોપી બાળુ દેખાયો નહીં. તે સમયે શંકર જમીનમાં ઘાયલ હાલતમાં પડેલો હતો, તે બોલી શકતો નહોતો. તે સમયે મેં તેના માથાની જમણી બાજુએ ઈજા જોઈ. ઈજામાંથી લોહી વહી રહ્યું હતું. તે સમયે મારો ભત્રીજો ગોરખ પણ ત્યાં હાજર હતો. પછી મેં અને ગોરખે શંકરને ઉપાડ્યો અને તેને આરોપીના ઘરની સામે લાવ્યા. પછી મેં તેના માથાની ઈજા પર ધોતી બાંધી. પછી અમે તેને બળદગાડામાં મૂક્યો અને તેને તળેગાંવ જનરલ હોસ્પિટલમાં લાવ્યા. તે સમયે આરોપી બાળુ અને તેની પત્ની અમારી સાથે તળેગાંવ હોસ્પિટલ આવ્યા ન હતા. ડોક્ટરે શંકરને તબીબી સારવાર આપી અને ડોક્ટરની સલાહ મુજબ શંકરને ટેમ્પોમાં સસૂન હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવ્યો. પછી હું અને મારા સંબંધીઓ ઘરે પાછા ફર્યા. શંકરના સંબંધીઓ તેની સાથે સસૂન હોસ્પિટલ ગયા. ૫/૬ દિવસ પછી મને ખબર પડી કે શંકરનું મૃત્યુ થયું હતું."

ઉલટતપાસ પ્રમાણમાં સંક્ષિપ્ત હોવાથી તેને સંપૂર્ણપણે નોંધી લેવી યોગ્ય રહેશે. ઉલટતપાસમાં પુરાવો નીચે મુજબ છે:

"મારી જમીન ચાંભારબુવાની જમીનથી ઘણી દૂર છે. મારી નયાર જમીન નદીના કાંઠે આવેલી છે. હું મારી બીજી જમીને દિવા તરફ જતા રસ્તે જાઉં છું. દિવા તરફ જતો રસ્તો ઉરસે ગામમાંથી પસાર થાય છે. ચાંભારબુવા જમીન દિવા તરફ જતા રસ્તા પર નથી. ચાંભારબુવાની જમીનની ચારેય બાજુ કાંટાળી ઝાડીઓની વાડ છે. સદરહુ કાંટાળી ઝાડીઓની ઊંચાઈ

આશરે ૭/૮ ફૂટ છે.

મેં મારા પોલીસ નિવેદનમાં એવું જણાવ્યું નથી કે મેં મૃતક શંકર અને આરોપી બાળુને ઝઘડો ન કરવાની સલાહ આપી હતી. જ્યારે મેં શોરબકોર સાંભળ્યો ત્યારે હું ચાંભારબુવાની જમીનથી ૩૦ થી ૪૦ ફૂટ દૂર હતો. એ વાત સાચી નથી કે મેં તે સમયે ચાંભારબુવા જમીનમાં આરોપી બાળુ અને શંકરને જોયા ન હતા. મેં ઘાયલ શંકરને આરોપી બાળુના ઘરની ઓટી પર રાખ્યો હતો. તે સમયે તેના માથાની ઈજામાંથી લોહી વહી રહ્યું હતું અને લોહી ઓટી પર પડ્યું હતું. શંકરને ઓટી પર મૂક્યા પછી મેં ઈજા બાંધવા માટે કોઈને કપડું લાવવા કહ્યું. તે સમયે કોઈ મારા માટે શર્ટ લાવ્યું. તળેગાંવ હોસ્પિટલ જવા રવાના થતી વખતે સદરહુ શર્ટ ઓટી પર પડેલું હતું. ડાંગરના ખેતરના ખૂણામાં શંકર અને આરોપી બાળુ વચ્ચે ઝઘડો ચાલી રહ્યો હતો. સદરહુ ડાંગરનું ખેતર આરોપી બાળુના ઘરની એકદમ નજીક છે."

આમ પુરાવો દર્શાવે છે કે જ્યારે ધારુ તે કમનસીબ દિવસે પોતાના ખેતરે જઈ રહ્યો હતો ત્યારે તેણે બે ભાઈઓને ઉગ્ર બોલાચાલીમાં સંડોવાયેલા જોયા અને એક સારા પાડોશીની જેમ તેની તરફથી સલાહ આપવામાં આવી જેથી ભાઈઓ એકબીજા સામે લડે નહીં: ધારુ ત્યારબાદ પોતાના ખેતર તરફ આગળ વધ્યો અને માંડ ૩૦/૪૦ ફૂટ ગયો ત્યાં બેબી (સાક્ષી નં. ૫) ના રડવાનો અવાજ સંભળાયો. તે સાંભળીને ધારુ કથિત ઘટનાસ્થળે પાછો આવ્યો અને

શંકરને ગંભીર રીતે ઈજાગ્રસ્ત હાલતમાં જોયો. તેના પુરાવાનો હવે પછીનો ભાગ ખૂબ રસપ્રદ તેમજ મહત્વપૂર્ણ છે, કારણ કે પુરાવો એ બાબતે સંપૂર્ણ મૌન છે કે સાક્ષી નં. ૫ ના રડવાનું શું થયું: નોંધપાત્ર રીતે ધારુ ન તો હુમલાખોર ભાઈને જુએ છે કે ન તો સાક્ષી નં. ૫ ના ઠેકાણા વિશે કશું કહે છે: પરંતુ તેનો પુરાવો સાક્ષી નં. ૫ ના રડવા અંગે સકારાત્મક રહ્યો હતો, પરંતુ તેણીનું શું થયું? તેણી ક્યાં ગઈ અને જો ત્યાં નહોતી તો કઈ દિશામાં ગઈ!! આરોપી વ્યક્તિ અંગે પણ આવી જ સ્થિતિ છે: તે માત્ર ૩૦-૪૦ ફૂટ દૂર છે – રડવાનો અવાજ સાંભળવો અને શું થયું છે તે જોવા પાછળ વળવું તેનાથી આગળ કશું મળ્યું નહીં પરંતુ તેનાથી તેને ગોરખને જોતાં રોકી શકાયો નહીં જેની મદદથી તેણે શંકરને ઉપાડ્યો અને આરોપીના ઘરની સામે લઈ ગયો. જુબાની આપનારે વાસ્તવિક કુહાડીનો ઘા જોયો ન હતો, ન તો આરોપીને પાછળથી પણ જોઈ શક્યો હતો – દેખીતી રીતે તેની દ્રષ્ટિ સંપૂર્ણપણે ઝાંખી થઈ ગઈ હતી અન્યથા આરોપી વ્યક્તિ અને સાક્ષી નં. ૫ બંનેને ચૂકી જવાની કોઈ સંભાવના નહોતી. ગોરખનો પરિચય કરાવવો પડ્યો હતો કારણ કે તેણે શંકરના શરીરને લઈ જવાનું હતું. નોંધપાત્ર રીતે જોકે ગોરખને પુરાવો આપવા માટે બોલાવવામાં આવ્યો ન હતો. આવા મહત્વપૂર્ણ સાક્ષીને રજૂ ન કરવાનું કારણ ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ હાઈકોર્ટ બંને દ્વારા અણડિઠ રહ્યું છે.

અમે થોડીવાર પછી ફરીથી ધારુ (સાક્ષી નં. ૪) ના પુરાવા પર પાછા આવીશું પરંતુ અત્યારે બેબી (સાક્ષી નં. ૫) દ્વારા આપવામાં આવેલ પુરાવો નોંધવો જોઈએ:

"આ ઘટના ૧ થી સવા વર્ષ પહેલાં બની હતી. તે રવિવાર હતો. મારા રોકાણ દરમિયાન હું ઉરસેમાં મૃતક શંકરના ઘરે રહેતી હતી. ઘટનાના દિવસે સાક્ષી નં. ૪ ધારુ મને સવારે આશરે ૧૦.૦૦ વાગ્યે ઉરસેમાં મળ્યો હતો. તે સમયે મેં ધારુને પૂછ્યું કે શું તે તેના ખેતરે જવા માંગે છે. તેણે મને કહ્યું કે તે બીમારીના કારણે પોતાના ખેતરે જશે નહીં. જ્યારે હું મૃતક શંકરના ઘરે હતી, ત્યારે સવારે આશરે ૧૦ વાગ્યે છોકરાઓ બૂમો પાડતા મારી પાસે આવ્યા અને મને કહ્યું કે મારો ભાઈ શંકર ચાંભારબુવાની જમીનમાં ઘાયલ થઈને પડ્યો છે. પછી હું તરત જ ચાંભારબુવાની જમીન તરફ દોડી ગઈ અને શંકરને ખેતરમાં ઘાયલ હાલતમાં પડેલો જોયો. મેં પાણી માટે બૂમ પાડી. પછી મારી ચીસ સાંભળીને પાડોશીઓ એકઠા થયા અને પાણી આપવામાં આવ્યું, પરંતુ શંકર બેભાન હતો. સાક્ષી નં. ૪ ધારુ અને ગોરખ ત્યાં આવ્યા. તેઓએ ઘાયલ શંકરને ઉપાડ્યો અને તેને આરોપી બાળુના ઘરની ઓટી પર લઈ ગયા. હું શંકરના માથાની ઈજા બાંધવા માટે આરોપી બાળુના ઘરમાંથી શર્ટ લાવી હતી. પરંતુ લોકોએ મને શર્ટને બદલે ધોતી લાવવા કહ્યું. તેથી મેં ધારુને ધોતી આપી અને તે શંકરના માથાની ઈજા પર બાંધવામાં આવી. પછી સાક્ષી નં. ૪ ધારુ અને ગોરખ શંકરને બળદગાડામાં લઈ ગયા અને તેને તળેગાંવ લઈ જવામાં આવ્યો."

આ તબક્કે સરકારી વકીલે તેણીને હોસ્ટાઈલ સાક્ષી જાહેર કરી અને સાક્ષીની ઉલટતપાસ કરવાની પરવાનગી માંગી, જોકે પરવાનગી મળતાં સાક્ષી

નં. ૫ એ દાખલ કરેલી ફરિયાદમાં રહેલા હકીકતલક્ષી પાસાને સંપૂર્ણપણે નકારી કાઢ્યો, જોકે અંગૂઠાનું નિશાન સ્વીકાર્યું હતું. જ્યારે એ સાચું છે કે સાક્ષીને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવા માત્રથી પુરાવો આપોઆપ નકારી શકાતો નથી અને હવે એ સુસ્થાપિત છે કે પુરાવાનો જે ભાગ પક્ષકારો માટે ફાયદાકારક હોય તેનો લાભ લઈ શકાય છે પરંતુ જે અદાલત સમક્ષ આવો આધાર મૂકવામાં આવે છે તેણે આવા સ્વીકારમાં અત્યંત સાવચેત અને સતર્ક રહેવું પડશે. આ સંદર્ભમાં ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ રમેશ પ્રસાદ મિશ્રા અને અન્ય, (૧૯૯૬) ૧૦ એસ.સી.સી. ૩૬૦ માં આ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ લઈ શકાય જેમાં આ કોર્ટે જણાવ્યું હતું:

"એ સમાન રીતે સુસ્થાપિત કાયદો છે કે હોસ્ટાઈલ સાક્ષીનો પુરાવો જો ફરિયાદપક્ષ અથવા આરોપીની તરફેણમાં બોલાયો હોય તો તેને સંપૂર્ણપણે નકારી શકાય નહીં, પરંતુ તેની બારીકાઈથી તપાસ કરી શકાય છે અને પુરાવાનો જે ભાગ ફરિયાદપક્ષ અથવા બચાવપક્ષના કેસ સાથે સુસંગત હોય તે સ્વીકારી શકાય છે."

આ પૃષ્ઠભૂમિ પર જો સાક્ષી નં. ૫ ના પુરાવાનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવે તો તે ફરિયાદપક્ષના કેસને સંપૂર્ણપણે નકારે છે.

આમ અમારે આ ચોક્કસ સાક્ષીની વિશ્વસનીયતા તપાસવી પડશે અને જાતે જ પરિસ્થિતિનું મૂલ્યાંકન કરવું પડશે.

સ્વીકૃત રીતે સાક્ષી નં. ૪ એ આરોપીને ખરેખર ઘા મારતા જોયો ન હતો. તે માત્ર એક પરિસ્થિતિજન્ય અનુમાન છે તેથી તેના સાબિતી મૂલ્યનું મૂલ્યાંકન

કરવું પડશે.

આકસ્મિક રીતે સાક્ષી નં. ૫ (બેબી) ફરિયાદી હતી અને આપણે સાક્ષી નં. ૫ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ પર એક નજર નાખવી જોઈએ. ફરિયાદનો સુસંગત અંશ નીચે મુજબ છે:

"તારીખ ૮.૭.૧૯૮૪ ના રોજ સવારે ૧૦-૦૦ અથવા ૧૧-૦૦ વાગ્યે હું અમારા ઘરેથી મારા કાકાના ઘરે જતી હતી. તે સમયે ભાગલા પછી બાળુની માલિકીની ખુફી જગ્યા નજીક ભાગલા પછી પોતાની માલિકીની જમીન પર શંકર વાડ કરી રહ્યો હતો. તે સમયે બાળુ પોતાની જમીનમાં પોતાના ઢોર ચરાવી રહ્યો હતો. જ્યારે હું મારા કાકાના ઘરે જતી હતી ત્યારે મેં બાળુ અને શંકર વચ્ચે બોલાચાલી થતી સાંભળી. હંમેશા મુજબનું હોવાથી મેં તેની અવગણના કરી અને મારા કાકાના ઘરે ગઈ. હું મારા કાકાના ઘરે પહોંચવાની હતી ત્યારે મેં મારા ભાઈ શંકરને 'મેલો, મેલો' ની બૂમો પાડતો સાંભળ્યો; તેથી મારા કાકાના ઘરની અંદર જવાને બદલે હું પાછી ફરી અને શંકર પાસે આવી. તે સમયે શંકર અને બાળુ વચ્ચે તીવ્ર અથડામણ ચાલી રહી હતી અને બાળુના હાથમાં કુહાડી હતી, અને બાળુ શંકર પર હુમલો કરી રહ્યો હતો. જ્યારે બાળુએ મને તેમની તરફ આવતી જોઈ ત્યારે બાળુ ઢોર લઈને પોતાના ઘરે પાછો ગયો. હું શંકર તરફ દોડી. શંકરના શરીરમાંથી લોહી ટપકતી હાલતમાં પડ્યો હતો, તે બેભાન હતો તેથી મેં જોયું કે તેને ક્યાં માર મારવામાં આવ્યો હતો. મેં તેના માથામાં

ઊંડો ઘા જોયો તેથી મેં 'પાણી લાવો' (પાણી આણા, પાણી આણા) ની બૂમ પાડી. પછી મારા પિતરાઈ ભાઈ ગોરખ અન્ના પાણી લાવ્યા. તેને પાણી આપવામાં આવ્યું પરંતુ તે કશું બોલ્યો નહીં તેથી હું મોટેથી રડવા લાગી. તે સમયે મારો અવાજ સાંભળીને મારા કાકા દારૂ શિંદે અને પિતરાઈ ભાઈ ગોરખ અન્નાએ મારા ભાઈને બળદગાડા દ્વારા તળેગાંવ હોસ્પિટલમાં ખસેડ્યો. તે સમયે મારી માતા સીતાબાઈ, કાકી ઇન્દુબાઈ, શંકરની પત્ની દ્વારકાબાઈ તેમની સાથે ગયા હતા. હું અમારા ઘરે ગઈ. જ્યારે હું ઘરે હતી ત્યારે મારા કાકા દારૂ શિંદે અને કાકી ઇન્દુબાઈ બપોરે ૨.૦૦ વાગ્યે બળદગાડું લઈને ઉરસે પાછા આવ્યા. તેઓએ મને કહ્યું કે ગંભીર ઇજાઓના કારણે તળેગાંવ હોસ્પિટલ દ્વારા શંકરને દાખલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. તેને પુણેની હોસ્પિટલમાં મોકલવામાં આવ્યો છે. જમીનના ભાગલામાંથી આ ઝઘડો ઊભો થયો છે."

વધુમાં એ નોંધવાનું છે કે સાક્ષી નં. ૫ દ્વારા આપવામાં આવેલા પુરાવામાં ઝઘડો જોવાની બાબતમાં સંપૂર્ણ ફેરફાર છે. જોકે મૌખિક જુબાની ફરિયાદના પાછળના ભાગને સમર્થન આપે છે. આમ એવી સ્થિતિ ઊભી થાય છે કે સાક્ષી નં. ૫ ના ડાબા અંગૂઠાના નિશાન દ્વારા ફરિયાદનું પ્રમાણીકરણ સ્વીકારવામાં આવ્યું હોવા છતાં, સાક્ષી નં. ૫ એ ઘટનાની નજરે જોનાર સાક્ષી હોવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. સાક્ષી નં. ૫ એ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જણાવ્યું હતું કે શંકરની ઇજા અંગેની માહિતી તેણીને સ્થાનિક છોકરાઓ દ્વારા આપવામાં આવી હતી અને ઘટનાસ્થળે પહોંચતાં સાક્ષી નં. ૫ એ શંકરને ખેતરમાં ઘાયલ હાલતમાં પડેલો જોયો હતો અને

તે તબક્કે તેણીએ ઉપર નોંધ્યા મુજબ પાણી માટે બૂમ પાડી હતી. સાક્ષી નં. ૫ જોકે આગળ જણાવે છે કે ચીસ સાંભળીને પાડોશીઓ ભેગા થયા હતા અને ત્યારપછી જ ધારુ અને ગોરખ ત્યાં સાથે આવ્યા હતા, જેમણે ઘાયલ શંકરને ઉપાડ્યો હતો અને આરોપી બાળુના ઘરની ઓટી પર લઈ ગયા હતા.

આ તબક્કે, ચાલો આપણે સાક્ષી નં. ૪ ના પુરાવાનું થોડી વધુ વિગતે વિશ્લેષણ કરીએ, એવું લાગે છે કે આરોપીની સંડોવણી સ્થાપિત કરવી પડશે: તેથી ધારુએ ઘટનાસ્થળે હાજર રહેવું પડશે અને ભાઈઓને ઝઘડો ન કરવાની સલાહ આપીને સારા પડોશીનું વલણ દર્શાવવું પડશે, ભલે આ પુરાવાનો સ્વીકાર્ય ભાગ હોય પરંતુ ત્યારપછીનો પુરાવો સ્વીકારવા માટે અશક્ય નહીં તો અસંભવિત જણાય છે. કારણ કે ૩૦/૪૦ ફૂટનું અંતર એટલું લાંબુ અંતર હોઈ શકે નહીં કે જે ધારુએ પડોશી વલણ અને સાક્ષી નં. ૫ ના રડવા વચ્ચે કાપ્યું હોવાનું કહ્યું છે; ધારુએ તરત જ પાછળ જોયું, પરંતુ બાળુ અને સાક્ષી નં. ૫ ની હાજરી અંગે ત્યારપછી મૌન છવાઈ જાય છે. તેનાથી વિપરીત, સાક્ષી નં. ૫ નો પુરાવો જેના માટે તેણીને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવી છે તે સામાન્ય પ્રતિક્રિયાઓ અને સામાન્ય વર્તણૂકની પેટર્ન સાથે સુસંગત જતો જણાય છે. ૩૦/૪૦ ફૂટના અંતરમાં પાછા વળવા છતાં આરોપી કે સાક્ષી નં. ૫ માંથી કોઈને પણ ન જોવાની ધારુની હકીકત સ્વીકારવી મુશ્કેલ છે. જો સાક્ષી નં. ૪ ના પુરાવાને ઉપરોક્ત દ્રષ્ટિકોણથી ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો તેને સ્વીકારવાનો પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી અને સામગ્રીની ઉપલબ્ધતાને ધ્યાનમાં લેતાં ફરિયાદપક્ષની સફળતા શંકાસ્પદ બને છે. સ્વીકૃત રીતે, કોઈ સીધો પુરાવો નથી અને સમગ્ર

ફરિયાદપક્ષ પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા પર આધારિત છે. જો પરિસ્થિતિઓની શૃંખલા તૂટી જાય અને તેમાં ખાલીપો રહી જાય, તો આરોપી શંકાના લાભ માટે હકદાર છે તેમ કહ્યા વિના રહી શકાય નહીં. આ બાબતને હાઇકોર્ટે સંપૂર્ણપણે અવગણી છે અને અમારા મતે તે બાબતના મૂળ સુધી જાય છે અને ઉપર જણાવેલ પરિપ્રેક્ષ્યમાં પુરાવા સંબંધિત મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનું પાલન ન કરવાના કારણે ખરેખર ન્યાયનો ભંગ થયો છે જે આ કોર્ટના હસ્તક્ષેપની માંગ કરે છે.

ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને આ અપીલ સફળ થાય છે. આથી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે અને હાઇકોર્ટ દ્વારા પુષ્ટિ થયેલ દોષસિદ્ધિ અને સજાનો હુકમ રદબાતલ ઠેરવવામાં આવે છે. કસ્ટડીમાં રહેલા અપીલકર્તાને જો અન્ય કોઈ બાબતમાં જરૂર ન હોય તો તાત્કાલિક મુક્ત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.